

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Балык Бистәсе шәһәр жирлегә Советы

КАРАР №8-1

Балык Бистәсе штп.

2018 елның 16 июле

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә яшел үсентеләрне булдыру, карап тоту һәм саклау кагыйдәләре турында

Россия Федерациясе Урман кодексы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 1 өлешенң 19 пункты, «әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы һәм куллануны тәртипкә салу максатларында һәм Яшел урыннарны саклау, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенң торак пунктлары чикләрендә үсә торган Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының Балык Бистәсе шәһәр жирлегә Советы КАРАР БИРӘ:

1. Керемнәрне раслагыз:

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының "Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге территориясендә яшел үсентеләр булдыру, карап тоту һәм саклау кагыйдәләре;

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә киселә торган яшеллекләрнең бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү методикасы.

2. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Балык Бистәсе шәһәр жирлегә башкарма комитетын Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенң яшелләндерелгән территорияләренң торышын тикшереп тору буенча вәкаләтле орган итеп билгеләргә.

3. Карарны Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Балык Бистәсе шәһәр жирлегенң Татарстан Республикасы, Балык Бистәсе муниципаль районы, Балык Бистәсе штп., Ленин урамы, 48а йорт адресы буенча урнашкан махсус мәгълүмат стендында һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru>. веб-адресы буенча "Интернет"

мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендәгә рәсми сайтында һәм <http://pravo.tatarstan.ru> веб-адресы буенча “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендәгә “Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталы”ында урнаштырырга.

4. Әлегә карарның үтәләшен тикшереп торуны Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Балык Бистәсе шәһәр жирлегә башкарма комитеты житәкчесе М. В. Мәгыйзовка йөкләргә.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Балык Бистәсе шәһәр жирлегә
Башлығы урынбасары

Ф. Г. Әхмәтжанова

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә яшел утыртмаларны төзү, тоту һәм саклау кагыйдәләре

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә яшел үсентеләр булдыру, карап тоту һәм саклауның әлеге кагыйдәләре (алга таба – Кагыйдәләре, муниципаль берәмлек) «эйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы федераль закон, Россия Федерациясе шәһәрләрендә Россия Федерациясе дәүләт төзелешенең 15.12.1999 №153 боерыгы белән расланган яшел үсентеләр булдыру, саклау һәм тоту кагыйдәләре нигезендә эшләнә һәм «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә яшел үсентеләрне булдыру, тоту һәм саклау тәртибен билгели " Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы.

1.2. Бу Кагыйдәләрнең таләпләре милек формасына һәм ведомствога карамастан, барлык физик һәм юридик затлар тарафыннан үтәлергә тиеш.

1.3. Бу кагыйдәләрдә кулланылган терминнар һәм төшенчәләр шул ук мәгънәдә кулланыла, анда алар 28329-89 номерлы «шәһәрләрне яшелләндерү. Терминнар һәм аңлатмалар.»

2. ГОМУМИ ӨЛЕШ

2.1. Яшелләндерелгән территорияләр, жәяүлеләр парк юллары һәм майданчыклар, кече архитектура формалары һәм жиһазлары, парк корылмалары белән бергә табигать саклау, Урта саклагыч, рекреацион, урта Формалаштыру һәм санитария-саклау функцияләрен башкаралар, муниципаль берәмлекнең табигый комплексы территориясенен состав өлеше булып торалар.

2.2. Яшелләндерелгән территорияләрнең урнашуы һәм чикләре тарихи барлыкка килгән планлаштыру һәм табигый компонентларны - рельефны, акваторияләрне һәм яшел үсентеләрне исәпкә алып билгеләнә.

2.3 дәүләт һәм муниципаль милектә булган гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә (скверлар, парклар, урамнар, майданнар, урманнар, газоннар, бакчалар, пляжлар һ.б.) яшел үсентеләрне карап тотарга һәм сакларга тиеш.

2.4. Яшел үсентеләрне реконструкцияләү яшел үсентеләрнең (агачлар, куаклар, газоннар, чәчәк түтәлләре) һәм төзекләндерү элементларын тулы яки өлешчә алыштыруны күздә тоткан эшләр комплексын үз эченә ала. Реконструкция яшелләндерелгән территорияләргә (яшелләндерү объектлары) караган жирләрдә, проект нигезендә аларның хокукый статусын үзгәртмичә үткәрелә.

2.5. Муниципаль берәмлек территориясендәге яшел үсентеләрне агымдагы карап тоту эшләрненә түбәндәгеләр керә: коры, авария һәм декоратив агач һәм куакларны корчевка белән кисү; аерым урыннарда газоннар утырту һәм чәчәк түтәлләрендә берьеллык һәм күпьяеллык чәчәкле үсемлекләр утырту; үсемлекләрне санитар кисү, үсентеләрне бетерү, кыргый үскән лианалардан башларны чистарту, кыргый үскән лианалардан чистарту һәм кронировкалау кирпечне дөвалау; лампочкаларны, ризомнарны казу, чистарту, сортлау.

2.6. Капиталь ремонт - яшел үсентеләрне һәм төзекләндерү элементларын тулы яки өлешчә торгызу, заманча карарлар, конструкцияләр, чыдам материаллар кулланып, эшләнгән, килешенгән һәм билгеләнгән тәртиптә расланган проект нигезендә башкарыла торган эш комплексы. Ремонтта уртача сроклар-5-10 ел, аерым эш төрләре буенча ремонтта сроклар 3-5 елга кадәр кыскартылырга мөмкин. Капиталь ремонтка караган аерым эш төрләре кирәк булганда жирдән файдаланучы эшләгән һәм билгеләнгән тәртиптә расланган технологик регламент һәм сметалар нигезендә башкарылырга мөмкин.

Яшел майданнарны капитал ремонттаганда түбәндәге эшләр башкарылырга тиеш:

- территорияне чистартканда агачлар һәм куаклар киселгән; үсемлек туфрагын алыштыру һәм органик һәм минераль ашламалар кергү белән утырту урыннары әзерләү, агачлар һәм куаклар утырту, яңа чәчәк түтәлләре Урнаштыру; үсемлек жирләрен сибү һәм газон үләннәрен чәчү белән газоннар урнаштыру;

- өске катламны һәм (яки) нигезне алыштырып бакча юлларын торгызу һәм ремонтлау, киртәләрне урнаштыру; торбаларны алыштыру белән сугару челтәрен сүтү һәм монтажлау;

- коймаларны, киртәләрне, терәк диварларны, баскычларны, беседкаларны, эскәмияләрне, чүп савытларын, фонтаннарны торгызу һәм ремонтлау;

- яңа бордюр ташын күчерү һәм урнаштыру, су үткәргечне торгызу, тротуарларны ремонтлау, эретеп ябыштыру; скульптура өчен фундаментларның жимерелгән өлешен ремонтлау, скульптура реставрациясе;

- балалар һәм спорт майданчыкларын урнаштыру һәм ремонтлау;

- балалар майданчыкларын, Бакча-парк инвентарен, парникларны, теплицаларны, теплицаларны ремонтлау, шул исәптән столяр, пыяла һәм Мич эшләрен башкару; теплицалар һәм парниклар өчен аерым пыяла рамкалар ясау .

2.7. Яшелләндерү объектларын карап тоту-яшел үсентеләрне һәм яшел территорияләрне төзекләндерү элементларын карау, күләмле корылмаларның конструктив элементларын кечкенә деформацияләү һәм зыян китерү, шулай ук жәй һәм кыш көннәрендә күчмә кече формаларны чистарту. Яшел майданнарны тоту үз эченә ала:

- агымдагы ремонт;

- агачлар һәм куаклар турында кайгырту - тукландыру, су сибү, йомшарту, чүп үләннәрен саклау, үсемлекләрне саклау, тамыр системаларын жылыту, катгый токым куакларын бәйләү һәм бәйләү, жылылыкны яратучы үсемлекләрне каплау һәм каплау (барлык аңа бәйлә эшләр белән), ашламалар, чүп-чар төяү һәм бушату, коры һәм аварияле агачларны кисү һ. б.;

- газоннарны карау буенча эшләр-тарату , йомшарту, ашату, су сибү, чүп үләннәре, чүп үләннәрен жыю; жирләү, газон бортларында үсемлекләрне кисү, үлән чабу, агу химикатлары һәм яшел үсентеләр гербицидлары белән эшкәртү;

- агачлар чокырларында металл рәшәткәләрне күтәрү һәм жәю; газон бортын чистарту һәм юу; сквер һәм бакчаларны коймалау; кар сөртү; кар өеме тутыру, диваннар, эскәмияләр, чүп савытлары урнаштыру һәм күчерү, балалар майданчыкларын, комлыкларны карау буенча эшләр; бизәлгән һәм Мәрмәр өслекләрне, пьедесталларны, барельефларны юу;

- чәчәкләрне карау буенча эшләр - орлык чәчү, үсентеләр һәм лампочкалар утырту, сугару, йомшарту, чүп үләннәрен тукландыру, үсемлекләрне саклау, чүп жыю һәм башка шуңа бәйле эшләр;

- чәчәкле вазаларны карау буенча эшләр.

2.8. Яшелләнделерелгән территорияләрне тоту, агымдагы ремонтны да кертәп, житештерү-технологик регламент нигезендә башкарыла.

2.9. Компенсация яшелләнделерү-юк ителгән яки бозылган өчен яшел майданнарны кабатлау.

2.10. Компенсация бәясе-яшел майданнарны жимергән өчен акчалата компенсация.

2.11. Булган яшелләнделерелгән территорияләрне яңа төзелеш, реконструкцияләү һәм капитал ремонтлау буенча барлык эшләр дәүләт, муниципаль яки шәхси махсулаштырылган проект (проект-төзелеш) оешмалары тарафыннан билгеләнгән тәртиптә расланган һәм расланган проект документлары буенча башкарылырга тиеш.

2.12. Муниципаль берәмлекнең Яшел фондын саклау һәм яңадан торгызу максатыннан юридик һәм физик затларга гомуми файдаланудагы жир участкаларында урнашкан яшел үсентеләргә зыян китерүче теләсә нинди эшчәнлек тыела, шул исәптән:

- яшел майданнарны бозуга яки юк итүгә китерә торган гамәлләр башкару;

- яшел үсентеләр булдыру өчен расланган төзелеш нормативлары һәм шәһәр төзелеше документлары нигезендә бүлөп бирелгән жир кишәрлекләрен яшел үсентеләр үсү белән туры килмәгән максатларда һәм юлларда куллану;

- вәкаләтле орган рөхсәтеннән башка яшел үсентеләрне (агачлар, куаклар, лиан, үләнле Үсемлекләр, Чәчәкләр) алу;

- билгеләнгән срокларны һәм технологияләрне бозып, агачларны, куакларны, лианаларны кисүне гамәлгә ашыру;

- агачларга, куакларга, лианаларга механик зыян китерү эсәре, шул исәптән агачларга аншлаглар, билбордлар, игъланнар бәйләү аша;

- Яшел үсентеләрле территориядә рөхсәтсез материаллар һәм жиһазлар туплау;

- пычратылган боз һәм урам сметасы автоюллардан һәм тротуарлардан Яшел майданлы территориягә ташланган;

- автомобиль юлларында һәм тротуарларда ком-тоз катнашмасын куллану;

- рөхсәтсез юллар салу, Яшел майданлы территорияләр буенча юллар салу;

- юл йөрү, шулай ук табигый үләнле үсемлекләрдә яки газоннарда автотранспорт чараларын юу, тукталыш ясау;

- чүпләнгән яфракны һәм коры үләнне ачык яндыру;

- яшел үсентеләрне зәгыйфьләндерүгә яки юкка чыгаруга китерә торган башка гамәлләр башкару.

3. КОНТРОЛЬ СИСТЕМАСЫ ЯШЕЛЛӘНДЕРЕЛГӘН ТЕРРИТОРИЯЛӘР ТОРЫШЫ АРТЫНДА

3.1. Яшелләндерелгән территорияләрнең торышын контрольдә тоту системасы яшелләндерелгән территорияләрне саклау һәм торгызу буенча нәтижәле контроль, үз вакытында чаралар эшләүне, экологик хәлне һәм яшел үсентеләрнең торышын һәм төзекләндерү дәрәжәсен билгеләүче башка факторларны исәпкә алып, яшел үсентеләрнең торышын фаразлауны тәмин итә торган оештыру чаралары комплексын күздә тоту.

3.2. Яшелләндерелгән территорияләрнең торышын контрольдә тотуның төп өлешләре:

- Яшел территориядә һәм төзекләндерү элементларында яшел үсентеләрнең торышының сыйфат һәм сан параметрларын бәяләү (озак сроклы, еллык, оператив) ;
- Яшел майданнарның начарлану сәбәпләрен ачыклау һәм ачыклау;
- яшеллекләргә йогынтының тискәре сәбәпләрен бетерүгә һәм сәбәпләрен бетерүгә, шулай ук төзекләндерү дәрәжәсен күтәрүгә юнәлдерелгән чаралар программасын эшләү;
- ситуациянең үсеш фаразы (озак сроклы, еллык, оператив).

3.3. Яшелләндерелгән территорияләрнең торышын вәкаләтле орган контрольдә тоту.

3.4. Яшелләндерелгән территорияләрнең торышын бәяләү гамәлгә ашырыла:

- озак вакытлы бәяләү (тулы инвентаризация) - 10 елга бер тапкыр;
- еллык (планлы) бәяләү-елга ике тапкыр;
- оператив бәяләү-махсус күрсәтмә буенча.

Тикшерү вәкаләтле орган тарафыннан үткәрелә, хәл күрсәткечләре билгеләнгән тәртиптә теркәлә. Тикшерү нәтижәләре (яшел үсентеләрнең торышы өлешендә) жирдән файдаланучы булып торучы оешма һәм вәкаләтле орган янында урнашкан.

3.5. Ситуацияне озак сроклы бәяләү шәһәр яшеллекләрен 10 елга 1 тапкыр инвентаризацияләү нәтижәләре буенча башкарыла.

3.6. Еллык планлы бәяләү ел саен яшелләндерелгән территорияләрне һәм даими күзәтү майданчыкларын тикшерү белән ясала.

3.7. Еллык планлы тикшерүләрдән тыш, кирәк булганда оператив тикшерү үткәрелергә мөмкин.

3.8. Еллык планлы тикшерү бөтен үсү сезоны дәвамында ясала. Шулай ук вакытта тикшерү Яшел майданнарның һәм төзекләндерүнең барлык элементларын да үз эченә ала.

3.9. Еллык планлы тикшерү агачлар, куаклар, газоннар, чәчәк түтәлләре, юллар һәм майданчыклар, жиһазлар торышын тикшерү максатыннан үткәрелә. Тикшерү барышында үсемлекләргә агымдагы ремонтлау, утырту һәм утырту эшләре күләме аныклана, житешсезлекләр, төзексезлекләр һәм зыяннар билгеләнә, аларны бетерү махсус ремонт таләп итә.

3.10. Еллык планлы тикшерүләр мәгълүматлары буенча кимчелекле ведомство һәм объектны жәйге чорда эксплуатацияләүгә эзерләү һәм кышкы шартларда тоту өчен кирәкле чаралар исемлегә төзелә; киләсе елга эшнә финанслау турында тәкъдимнәр эзерләнә.

Тикшерү тәмамлангач, ике нөсхәдә акт төзелә. Тикшерү нәтижәләре эксплуатация оешмасында, анда кирәкле оператив чаралар күрелә.

Озак сроклы һәм еллык планлы бәяләү күрсәткечләре нигезендә яшел үсентеләрнең торышы өчен әһәмиятле булган барлык факторларны, шул исәптән муниципаль берәмлектәге экологик хәлне исәпкә алып, вазгыятьне үстерү фаразлары төзелә.

3.11. Еллык планлы тикшерүдән тыш, гадәттән тыш хәлләр нәтижәсендә оператив тикшерү үткәрелергә мөмкин - яңгыр, көчле җил, кар һ. б.

3.12. Барлык төр карап тикшерүләрнең конкрет срокларын Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитеты йә башка (башка) вәкаләтле орган (вазыйфаи зат), аннары-вәкаләтле орган билгели.

4. ЯШЕЛ КИҢЛЕК РЕЕСТРЫН ИНВЕНТАРИЗАЦИЯЛӘУ ҺӘМ АЛЫП БАРУ

4.1. Муниципаль берәмлектә яшел үсентеләрне исәпкә алу исәп объекты чикләрендә урнашкан яшел үсентеләрнең санын, төр составын һәм торышын билгеләү максатларында инвентарьлаштыру аша башкарыла.

4.2. Яшел үсентеләрне инвентаризацияләүне вәкаләтле орган үткәрә.

4.3. Муниципаль берәмлек чикләрендәге һәм урман фонды жирләре чикләреннән тыш гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан барлык яшелләнделергән территорияләр инвентарьлаштырылырга тиеш.

4.4. Исәп объекты буларак жир кишәрлегә, билгеләнгән чикләре булган һәм файдаланучыга бирелгән дип таныла.

4.5 һәр жирдән файдаланучы яңа төзелә торган һәм гомуми файдаланудагы жир участкаларында урнашкан объектта исәпкә алу объекты паспорты (алга таба - паспорт) булырга тиеш, ул әлегә Кагыйдәләргә кушымта нигезендә өч нөсхәдә төзелә.

Паспортта түбәндәге мәгълүматлар бар:

- исәп объектының якындагы территориясә белән М 1:500 инвентарь планы (тирә-юньдәге территориянең кемгә беркетелүен күрсәтеп);

- earthир кулланучының исеме;

- жир кишәрлегенең функциональ билгеләнеше;

- объектның гомуми мәйданы;

- Яшел урыннар саны;

- яшел үсентеләрнең төр составы;

- агачларның диаметры (жирдән 130 см биеклектә билгеләнә);

- муниципаль берәмлектә объектның урнашу схемасы;

- объектның ситуацион планы;

- төзекләндерүнең планлы чишелеше;

- Корылмалар һәм корылмалар булу;

- кече архитектура формаларының булуы һәм характеристикасы.

4.6. Әлеге Кагыйдәләрнең 4.5 пункттында күрсәтелгән мәғлүматлар үзгәргән очракта паспорт яңартылырга тиеш.

4.7. Муниципаль берәмлекнең яшел үсентеләр реестры муниципаль берәмлек территориясендәге яшеллекләрнең төрләре, саны турында мәғлүматлар жыелмасыннан гыйбарәт (яшелләнделергән участкаларның һәм алар янәшәсендәге территорияләрнең график схемасын төзү белән). Мәғлүматлар жыентыгы электрон һәм кәгазь саклагычларда башкарыла.

4.8. Реестр исәп объектлары паспортларында булган мәғлүматлар, шулай ук муниципаль берәмлекнең хужасыз һәм резерв жирләрендә урнашкан яшел үсентеләрне инвентарлаштыру нәтижәсендә алынган мәғлүматлар (алга таба - яшел үсентеләр турында мәғлүматлар) нигезендә алып барыла.

4.9. Реестрны алып бару эшләрен вәкаләтле орган башкара.

5. ЯШЕЛ МӘЙДАННАРНЫ ИСӘПКӘ АЛУ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Муниципаль берәмлек территориясендә яшел үсентеләр исәбен алып баруның максатлары һәм бурычлары булып тора:

5.1. Муниципаль берәмлек территориясендәге гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшел үсентеләрнең Сан һәм сыйфат характеристикалары турында дәрәжә белешмәләр алу.

5.2. Муниципаль берәмлек территориясендәге гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшел үсентеләрнең торышына Анализ.

5.3. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан муниципаль берәмлекнең яшелләнделергән территорияләрен рациональ файдалануны оештыру өчен мәғлүмат базасын булдыру.

5.4. Муниципаль берәмлекнең гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшел үсентеләрнең торышын һәм санын тикшерү. Булган үзгәрешләрен вакытында теркәү.

5.5. Муниципаль берәмлекнең гомуми файдаланудагы жир участкаларында урнашкан яшел үсентеләрнең торышы турында дәрәжә комплексы белешмәләр нигезендә муниципаль берәмлекне яшелләнделерүнең генераль перспектив планы эшләнә (яңа микрорайоннарда яңа парклар төзү урыннарын күрсәтеп).

5.6. Яшелләнделергән «кесәләр»булдыру өчен участкаларны ачыклау.

5.7.Территорияләрнең функциональ билгеләнеше билгеләнгән Яшел территорияләрдә жирдән файдаланучылар тарафыннан башкарыла торган эшчәнлекнең туры килүен билгеләү.

5.8.Стационар инженер-архитектура корылмалары һәм Яшел территория жиһазлары (фонтаннар, һәйкәлләр, скульптура һ.б.) булу-булмавын һәм тиешлеген билгеләү.

5.9.Яңа төзелеш объектларын проектлаганда, барлык жир асты инженерлык челтәрләрен тоннельле ысул белән яки «коридор» белән жәюне күздә тотарга, шәһәр урамнарында, аеруча санитар нормалар буенча оптималь әһәмияттән түбәнрәк үсентеләр утырту белән яшелләнделерү эшләрен башкарырга мөмкинлек бирә.

5.10. Дәүләт һәм муниципаль милектәге гомуми файдаланудагы жир участкаларында урнашкан территорияләрне саклау, саклау һәм үстерү өлкәсендә шәһәр сәясәтенә төп юнәлешләрне билгеләү. Яшел майданнарны саклау, саклау һәм үстерүгә иң рациональ караш булдыру.

5.11. Яңа автостоянкалар һәм парковка урыннары төзегәндә яшелләндерелгән территорияләрне саклауны тәмин итү.

5.12. Дәүләт һәм муниципаль милектә булган гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшел үсентеләрнең саны һәм торышы турында дәрәжә мәгълүмат булу.

6. ЯШЕЛ ҮСЕНТЕЛӘРНЕ ИСӘПКӘ АЛУ ТӘРТИБЕ

6.1. Яшел үсентеләрне исәпкә алу яшел үсентеләрне инвентаризацияләү материаллары, урман корылышы материаллары һәм яшел территорияләрне тикшерүнең башка төрләре нигезендә башкарыла.

6.2. Барлык төр яшел үсентеләр дә исәпкә алыначак: агачлар, куаклар, лианнар, кирпичлар, газоннар, чәчәк түтәлләре. Яшел үсентеләрне тикшерүне вәкаләтле орган башкара.

6.3. Жирдән файдаланучы вәкаләтле органга үзенә караган жир участогында яшеллекләрне исәптә тотуда ярдәм итә һәм алган белешмәләрне исәп объекты паспортына кертүне тәмин итә.

6.4. Жирдән файдаланучы территориясә планында төрле составтагы участкага агачлар һәм куаклар саны күрсәтелә.

6.5. Яшел территорияләрне инвентаризацияләгәндә агачлар белән кишәрлекләр күкрәк биеклегендә (1,3 м) урта диаметр, туфрақ катламы буенча сурәтләнә.

Бу очракта агач составы ун берәмлек белән билгеләнә; агач төрләренә исемнәре - аларның беренче хәрәфләре (мәсәлән, б - каен, Осина, Ол - ольха, Лп - юкә, Кш - каштан һ.б.).

Утырту тулылығы берәмлекнең уннан бер өлешендә кабул ителә, берәмлек өчен тулы тыгызлыкны саны.

Туфрақ каплавы характеристикасында үләнле үсемлекләрнең төр составы исемлегә күрсәтелә.

6.6. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшелләндерелгән территорияне паспортлаштырганда кече архитектура формалары, биналар, корылмалар һәм гидротехник корылмалар булу билгеләнә; алар турында кыскача мәгълүматлар һәм объект территориясеннән теге яки бу корылмаларны реконструкцияләү яки чыгару кирәклегә турында мәгълүматлар китерелә.

6.7. Яссылык корылмаларын бәяләү үз эченә юл-сукмак чөлтәрен каплауның майданы, характеры һәм торышы, ял итү майданчыклары, спорт, уеннар һ. б. турында белешмәләрне ала.

6.8. Тулы ситуациялә үзгәртелгән график материал һәм планда һәм эш көндәлегендә ясалган язмалар нигезендә яшелләндерелгән территориянең инвентарь планы төзелә, анда күрсәтергә кирәк:

- объектның тышкы чикләре;
- кечкенә архитектура формаларының урнашуы (эскиз);

- чит илләрдәге тышкы хәл;
- газоннарны, чәчәк түтәлләрен урнаштыру;
- хисап участкалары чикләре һәм номерлары;
- яссы корылмалар.

6.9. Аеруча кыйммәтле агач токымнары (уникаль, тарихи) планга кулланыла һәм кызыл төстәге буяу белән бөтен объект чикләрендә мөстәкыйль номерлар белән номерлана.

6.10. Урамнар, юллар, тыкрыклар, мәйданнар, яр буйларының яшеллек планында һәр агач һәм аның номеры күрсәтелә.

6.11. Парклар, бакчаларның инвентарь планында аланнар, прогалиннар, сулыклар һ.б. ситуация кулланыла. Агач-куак үсемлекләре шартлы шартларда күрсәтелә.

6.12. Скверларда, бакчаларда, бульварларда, ишегалды һәм йорт яны утыртуларында һәр участок планына барлык агачлар, куаклар (аллея утырту), кирпечләр, чәчәк түтәлләре һәм газоннар, төркемле агачлар һәм куаклар утырту куртиналары кулланыла.

6.13. График һәм исәпләү эшләрен башкарганнан соң паспорт тутыру башкарыла.

6.14. Паспорт түбәндәге эзлеклекләтә тутырыла: беренчеләрдән булып агачларга, аннары куакларга карата һәр хисап участогы буенча белешмәләр языла.

6.15. Газоннар һәм чәчәк түтәлләре турындагы мәгълүматлар соңгылары тарафыннан языла. Юлларда урнашкан агачлар һәм куаклар турында мәгълүматлар төгәл һәм сәер яклар буенча аерым языла.

6.16. Паспортта яшелләндерү объектын капитал ремонтлау яки реконструкцияләү срокларын күрсәтеп өстәмә белешмәләр бирелә.

6.17. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшелләндерелгән территорияләрдән файдаланучылар вәкаләтле органга яңа объектлар төзү һәм булган яшелләндерелгән территорияләрдәге барлык үзгәрешләр турында үз вакытында хәбәр итәргә тиеш.

Объектларда булган үзгәрешләр планда һәм паспортта чагыла.

Пландагы үзгәргән хәл кызыл төстәге (перпендикуляр кисешкән сызыклар белән) буялган һәм яңа - кара буяу белән сызылган. Паспорттагы искергән язмалар кызыл төстәге буяу белән бер сызыкка киселә. Яңа язмалар түбәндәге горизонталь паспорт юлларына кертелә. Паспорт кирәк булганда лайнерлар белән тулыландырыла.

6.18. Жирдән файдаланучы әлегә мәгълүматны яшел үсентеләр реестрына кертү өчен билгеләнгән тәртиптә төзелгән паспортның бер нөсхәсен вәкаләтле органга тапшыра.

6.19. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшелләндерелгән территорияләрдән файдаланучылар паспортка үсентеләрдә булган барлык агымдагы үзгәрешләргә кертергә (яшел мәйданнарны үстерү һәм бетерү, агачлар, куаклар утырту һәм югалту һ.б.); үз территорияләренә торышын бәяләүне тәмин итәргә тиешләр.

6.20. Исәп объектының паспорты 10 елга 1 тапкыр яңартылырга тиеш.

6.21. Яшел үсентеләр реестры Балык Бистәсе муниципаль районы Балык Бистәсе шәһәр жирлеге башкарма комитетына караган территорияләр чикләрендә алып барыла.

6.22. Резерв территорияләренә паспортлар билгеләнгән таләпләр нигезендә яшел үсентеләрне тикшерү нигезендә төзелә.

6.23. Жыелма реестрны вәкаләтле орган алып бара.

7. ЯШЕЛ МӘЙДАННАРНЫ ПЛАННАН ТЫШ ИСӘПКӘ АЛУ

7.1. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшел үсентеләрнең планнан тыш исәпкә алынуы жир кишәрлекләре белән килешүләренә теркәү, авария һәм башка гадәттән тыш хәлләр нәтижәсендә яшел мәйданнарны бозу яки бозу очрагында, яшел үсентеләргә юридик яки физик затларның хокукка каршы гамәлләре белән зур зыян китерелгән очракта, төзелеш өчен жир кишәрлеге биргәндә һәм башка очракларда башкарыла.

7.2. Шулай ук вакытта паспортларга исәпкә алу һәм үзгәрешләр кертү бурычлары йөкләнә:

- жир участкаларыннан файдалану, биләмә, исәп объектларыннан файдалану хокуклары күчкән жирдән файдаланучыларга;

- авария һәм башка гадәттән тыш хәлләр яки хокукка каршы гамәлләр нәтижәсендә яшел үсентеләргә зыян китерелгән жирдән файдаланучыларга;

- вәкаләтле органга-авария һәм башка гадәттән тыш хәлләр яисә хокукка каршы гамәлләр нәтижәсендә үзләренә буйсынган яшеллек территорияләрендә яшеллекләргә зыян китергәндә, шулай ук яшел үсентеләр реестрын алып барганда.

8. ТӨЗЕЛЭШ ЗОНАСЫНА КЕРГӘН ЯШЕЛ ҮСЕНТЕЛӘРНЕ СҮТҮ (КИСҮ) ТӘРТИБЕ, КОМПЕНСАЦИОН ЯШЕЛЛӘНДЕРҮ ҮТКӘРҮ

8.1. Төзелеш зонасына кергән гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшел үсентеләрне сүтү Балык Бистәсе шәһәр жирлеге башкарма комитеты карары рәвешендә рәсмиләштерелә торган вәкаләтле орган рәхсәте белән башкарыла һәм яшел үсентеләрне сүтүгә (кисүгә) һәм (яки) күчереп утыртуга хокук бирә.

8.2. Вәкаләтле орган яшел үсентеләрне тикшерү акты нигезендә рәхсәт әзерли.

8.3. Гомуми файдаланудагы жир участкаларында урнашкан яшел үсентеләрне кисү (кисү) мөрәжәгать итүче тарафыннан акчалата яисә компенсацион яшелләндерү рәвешендә компенсацияләнә.

8.4. Яшел үсентеләрне кисүне күздә тоткан рәхсәтнең гамәлдә булу срогы, эшнең катлаулылыгына һәм күләменә карап, бер елга кадәр билгеләнә. Күрсәтелгән вакыт узгач гариза бирүченең мөрәжәгәте буенча рәхсәт озайтылырга мөмкин.

9. ЯШЕЛНЕ ЖИМЕРҮ ҺӘМ (ЯКИ) КҮЧЕРҮ ТӘРТИБЕ ШӘҺӘР ТӨЗЕЛЭШЕ ЭШЧӘНЛЕГЕН ТОРМЫШКА АШЫРГАНДА ҮСЕНТЕЛӘР УТЫРТЫЛДЫ

9.1. Вәкаләтле орган гариза бирүче белән берлектә төзелеш планлаштырыла торган участокны, мөрәжәгать итүченең вәкаләтле орган исеменә төзелеш алып барыла торган участокны тикшерү турындагы хаты нигезендә, түбәндәге документларны кушып, түбәндәге документларны тикшерү уздыра:

- жир кишәрлеген арендауа килешмәсе (проектлау чорына резервлау акты яки белешмә-резервлау актын рәсмиләштерү турында хат);

- яшел үсентеләрне кисү һәм күчереп утырту шартларына кагылышлы территорияләр хужалары белән килештерү;

- төзекләндерү проекты;

- компенсация утырту һәм компенсацион яшелләндерү һәм күчереп утыртуны карау өчен проект сметалары (компенсацион яшелләндерү үткәрелгән очракта)

Жир кишәрлеген арендауа шартнамәсен дәүләт теркәвенә алу турында белешмәләр вәкаләтле орган тарафыннан дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүдә катнашучы дәүләт органнарындагы һәм дәүләт органнары карамагындагы оешмаларда (алга таба - оешмалар) соратып алына, алар карамагында элеге документлар законнар нигезендә, әгәр күрсәтелгән документларны мөрәжәгать итүче үз инициативасы буенча тапшырмаган булса. Элеге кагыйдәләрнең 9.1 пунктында күрсәтелгән бүтән документлар вәкаләтле органга мөрәжәгать итүчеләр тарафыннан тапшырыла. Мөрәжәгать итүче үз инициативасы буенча вәкаләтле органга жир кишәрлеген арендауа килешүен (проектлау чорына резервлау актын яки резервлау актын рәсмиләштерү турында белешмә-хат) тапшырырга хокуклы.

Тикшерү нәтижәләре буенча агачлар һәм куаклар саны, аларның төр составы, агачларның диаметры, торышы, газоннар, үлән катламы, чәчәк түтәлләре һ.б. күрсәтелгән акт төзелә.

9.2. Билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелгән тапшырылган документлар нигезендә яшел үсентеләрне алу гариза бирүче тарафыннан Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә, акчалата яисә табигый рәвештә алып, төшерелә торган яшел үсентеләрнең бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү үткәрү методикасы буенча исәпләнгән экологик зыян күләмендә компенсацияләне компенсация (реставрация) яшелләндерү.

9.3. Барлык төр зарарлы йогынты китергән зыянны бәяләү үткәрелә:

- федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә законсыз рәвештә яшел майданнарны юк иткәндә яки юк иткәндә;

- агачлар һәм куаклар дәрәс киселгәндә, үләнле үсемлекләргә каты катламнар белән алыштырганда;

- проектларга экологик экспертиза уздырганда һәм тормышка ашырыла торган һәм планлаштырыла торган эшчәнлекнең яшел үсентеләргә йогынтысын бәяләгәндә;

- яшел территорияләргә һәм яшеллекләргә кагылышлы проектларда әйләнә-тирә табигать мохитенә йогынтыны бәяләү бүлекләрен (ОВОС) эшләгәндә.

9.4. Яшел үсентеләрне сүткән өчен акчалар заказчы тарафыннан вәкаләтле органның исәп-хисап санына түләнәргә тиеш.

9.5. Яшел майданнарны алу, күчерү яки компенсация яшелләндерү рөхсәт сораучылар көче һәм чаралары белән яисә махсус Яшел хужалык оешмалары белән

килешү буенча ясала. Шул ук вакытта эшләрне бер елдан артык вакыт эчендә башкару һәм актка вәкаләтле органга тапшыру мәжбүри шарт булып тора.

9.6. Компенсация (реставрация) яшелләндрерү түбәндәге күләмдә үткәрелә:

- бер жимерелгән урынына торгызылган Өч зур агач трибунасы;
- бер жимерелгән урынына биш трибуна куаклары;
- бер квадрат метр торгызылган үлән үсемлекләре мәйданы бер метр урынына

үләнле үсемлекләр юк ителде.

9.7 инженерлык коммуникацияләренәң саклау зоналарына эләккән инженерлык коммуникацияләренә капитал яки агымдагы ремонт ясаганда сүтелә торган яшел үсентеләрнең бәясе алынмый. Ремонт эшләре барышында бозылган газоннарны һәм чәчәк түтәлләрен торгызу заказчы акчалары хисабына башкарыла.

9.8. Инженерлык коммуникацияләренәң сак зонасыннан читтә үсә торган агачлар һәм куаклар киселгәндә, сүтелә торган яшел үсентеләрнең бәясе Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә киселә торган яшеллекләренәң бәясен исәпләү һәм компенсация яшелләндрерүне уздыруның расланган методикасы нигезендә алына.

9.9. Яшел үсентеләрне капитал ремонтлау проектлары билгеләнгән тәртиптә раслана.

9.10. Яшел мәйданнарның бәясе бу очракта алынмый:

- коры һәм гадәттән тыш яшел мәйданнарны кисү;
- санитар кисү ясаганда (үсемлекләр үсешендә артта калган Түбән декоратив үсемлекләр, үсеп чыга торган үсемлекләр, куертылган утырту);
- яшел үсентеләр белән күлгәләнгән торақ һәм торақ булмаган биналарда норматив яктылык режимын тәэмин иткәндә (тиешле дәүләт органнары күрсәтмәсе буенча);

- СНИП бозу белән утыртылган яшел үсентеләрне сүткәндә.

9.11. Авария һәм башка гадәттән тыш хәлләрне бетерү барышында яшел үсентеләрне кисү кирәк булган очракта, вәкаләтле орган вәкилен телефонограмма белән чакыру зарур.

10. ЭШ ЖИТЕШТЕРҮНЕҢ ТӨП ТАЛӘПЛӘРЕ ЯШЕЛ МӘЙДАННАРНЫ ЖИМЕРҮ БУЕНЧА

10.1. Гомуми файдаланудагы жир участокларында урнашкан агачларны һәм куакларны кисү вәкаләтле орган рәхсәте белән башкарыла.

10.2. Кисү калдыкларын тезү, бүлү һәм транспортлау буенча барлык эшләр бу төр эшнең куркынычсызлык техникасы таләпләренә туры китереп башкарыла.

10.3. Газон, яшел үсентеләр жимерелгән очракта, эш житештерүче территориясе янындагы территориядә аларны жирдән файдаланучы һәм вәкаләтле орган белән килешенгән вакыт эчендә аларны мәжбүри рәвештә торгызу башкарыла.

11. ЯШЕЛ ТЕРРИТОРИЯ УТЫРТМАЛАРЫН САКЛАУ

Яшел территорияләрнең үсентеләрен саклау-ул үсентеләрнең билгеле бер функцияләргә саклап калуга, торгызуга яки яхшыртуга юнәлтелгән чаралар системасы.

11.1. Гомуми файдаланудагы жир участокларында урнашкан Яшел территорияләрдән файдаланучылар тиеш:

- агачларның сакланышын тәмин итү;
- әлеге Кагыйдәләр нигезендә, үсентеләргә, юлларны һәм жиһазларны квалификациягә карап тотуны тәмин итәргә, яшелләндерелгән участокларда жәйге кафеларга, киоскларга, төзелеш калдыкларын, Материалларны, көнкүреш калдыкларын жыюга юл куймаска һ. б.;

- жәй көне коры һавада да газон, чәчәк түтәлләре, агач һәм куакларга су сибәргә кирәк;

- газоннарны таптатмаска;

- агачлар һәм куаклар утыртуны, юллар челтәрен үзгәртеп кору һәм жиһазларны урнаштыру белән яңа планлаштыру агротехник шартларны катгый үтәү белән билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проектлар буенча гына башкарырга;

- барлык очрақларда да карап тоту һәм ремонтлау процессында житештерелә торган агач һәм куакларны кисеп, күчәрәп утырту, әлеге кагыйдәләр таләпләренә туры китереп, әлеге үсемлекләрнең хакын капларга яки компенсацион яшелләндерү эшләрен башкарырга;

- яшелләндерелгән территорияләрдәге сулыклар булганда аларны чиста тотарга һәм 10 елга ким дигәндә бер тапкыр капитал чистартырга;

- яшел үсентеләргә сакчыл мөнәсәбәт кирәклегә турында халык арасында аңлату эшләрен оештырырга.

11.2. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшелләндерелгән территорияләрдән файдаланучылар үсентеләргә карап тотуга еллык сметаларда акча бүлеп бирүне күздә тоталар.

11.3. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшелләндерелгән территорияләрдән файдаланучылар вәкаләтле органга үсентеләрдә булган барлык агымдагы үзгәрешләр (яшел майданнарны арттыру һәм бетерү, агачлар, куаклар утырту һәм югалту һ.б.) паспортына кертү турында хәбәр итәргә; әлеге Кагыйдәләрнең 6 бүлегә таләпләргә нигезендә үз территорияләренә торышын бәяләүне тәмин итәргә тиеш.

11.4. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан яшелләндерелгән территорияләрдә тыела:

- төрле материалларны туплагыз;

- жәйге кафелар, киосклар һ. б. урнаштыру.;

- Бакча-парк юлларын чистартудан алынган чиста кардан тыш, чүп-чар, кар һәм боз чүп-чарларын оештырырга;

- кар ташлау өчен роторлы кар чистарту машиналарыннан, яшелләндерелгән урамнарны һәм майданнарны жыештырганда роторлы машиналардан файдалану машинада кар үсентеләргә эләкмәс өчен махсус кулланма жайланмалар булганда гына рөхсәт ителә;

- агачлар һәм куакларның сакланышын тәмин итүче чаралар күрмичә, түбәдән кар ява;

- яфракларны яндырырга, массакуләм яфраклар чорында лотокларга яфракларны сөртөргә, агач һәм куак кәүсәләрен салдырырга (аларны жыярга, урамнар буйлап таратырга рөхсәт итмичә, махсус урыннарга чыгарырга яки чүплөккә чыгарырга);

- тоз һәм башка химик препаратлар белән тротуарлар, юллар һәм башка шундый капламалар сибегез (бозлавыкка каршы материаллардан тыш);

- сметаны һәм башка пычракларны газоннарга ташлагыз;

- йөрергә, утырырга һәм газоннарда ятарга (болынардан кала), уеннар оештырырга;

- ут кабызу һәм янгынга каршы кагыйдәләргә бозу;

- агачларга чүкчләр, таганнар, керләргә киптерү өчен аркан асып куярга, агач кәүсәләренә кадаклар суярга, лампочкалардан реклама щитлары, электр үткәргечләр, чәнечкеле чыбыклар һәм агачларга зыян китерә торган башка коймалар беркетергә;

- агачлардан сок, резиналар чыгару, кисүләр, язулар ясау һәм башка механик зыян китерү;

- чәчәк ату, агач һәм куак ботакларын сындыру;

- балалар, спорт, медицина учреждениеләре, мәктәпләр, жәмәгать туклануы предприятиеләре, елгаларның, күлләрнең һәм сусаклагычларның су саклау зоналары, торак йортлар һәм һава алу жайланмалары янында беренче һәм икенче билбау зоналары территорияләрендә теләсә нинди пестицидларны кулланырга;

- билгеләнгән кагыйдәләр буенча килештермичә инженерлык коммуникацияләрен салу өчен аермалар үткөрү;

- автомашиналар, мотоцикллар, башка транспорт төрләре (гомуми файдаланудагы транзит юллардан һәм объектны эксплуатацияләү өчен каралган юллардан тыш).

11.5. Юридик һәм физик затларга гомуми файдаланудагы жир участкаларында урнашкан Яшел территорияләрдә агачларны һәм куакларны рөхсәтсез кисү тыела.

11.6. Законсыз кисү яки агачларга зыян китерү өчен, гамәлдәге законнар нигезендә зыян түләнә.

11.7. Гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләрендә урнашкан төзелеш эшләрен башкарганда оешмалар бурычлы:

- яшелләндерелгән территорияне жирдән файдаланучылар һәм вәкаләтле орган белән яшел үсентеләр зонасында төзелеш эшләре башлануы килештерергә һәм эшләргә тәмамлануы турында ике көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә;

- төзелеш территориясендә урнашкан агачларны 2 м биеклектәге тоташ калканнар белән коймаларга. калканнар агач кәүсәсеннән кимендә 0,5 м ераклыкта өчпочмак урнаштырырга, шулай ук 0,5 м радиуслы койма өчпочмагы тирәсендә агач идән оештырырга;

- юлларны, майданнарны, ишегалларын, тротуарларны асфальтлаганда һәм асфальтлаганда, диаметры 2 метрдан да ким булмаган буш урыннарны агач тирәсендә калдырып, аларны тимер-бетон рәшәткә Яки Башка өслекләр урнаштырдылар;

- кабель салганда траншея казу, канализация торбалары һәм башка корымалар казуны агач кәүсәсеннән 15 см. га кадәр, кәүсә калыңлыгында 15 см. дан артык булганда - 2 метрдан да ким булмаган, куаклардан-0,9 м кимендә, скелет ботаклары нигезеннән ераклыкны исәпләп чыгарырга;

- райондагы юлларны, тротуарларны һәм башка корылмаларны реконструкцияләгәндә һәм төзегәндә, булган утыртмаларны 5 сантиметрдан артыграк киметкәндә яки арттырганда, вертикаль билгеләр үзгәрүенә юл куймаска. Тамыр системасын тутыру яки фаш итү котылгысыз булган очракларда, проектларда һәм сметаларда агачларның гадәти үсеш шартларын саклап калу өчен тиешле җайланмалар бар;

- төзелеш материалларын тупламаска, газоннарда машиналар һәм автомобильләр кую урыннарын оештырмаска, шулай ук агачтан 2,5 метр ераклыкта һәм куаклардан 1,5 м ераклыкта. Ягулык материалларын туплау агач һәм куаклардан 10 метрдан да якынарак булмаган күләмдә башкарыла;

- подъезд юллары һәм күтәрү краннарын урнаштыру өчен урыннар утыртылмаган урыннарда урнашырга һәм урнаштырылган агач коймаларын бозмаска;

- агачлар һәм куакларның тамыр системасы зонасындагы эшләрне төп скелет тамырлары урыннарыннан түбәнрәк житештерергә, тамыр системасына зыян китермичә;

- Югары үсемлек грунтын саклап калырга, яңа төзелешнең барлык участкаларында аны төшерүне һәм төзелеш мәйданчыгы кырлары буйлап бортование оештырырга. Бортланган үсемлек туфрагын махсус оешмаларга бу яки яңа территорияләрне яшелләндергәндә куллану өчен җибәрегез.

11.8. Яңа агачлар, аеруча агачлар, йорт яны территорияләрендә законнар белән билгеләнгән тәртиптә проектлар буенча үткәрелергә тиеш.

11.9. Яшел үсентеләр утырту нәтижеләре буенча яшел үсентеләрнең үсеп китүчәнлеген тикшерү үткәрелә.

Татарстан Республикасы Балык
Бистәсе муниципаль районының
«Балык Бистәсе шәһәр тибындагы
поселогы» муниципаль берәмлеге
территориясендә яшел үсентеләр

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ ЯСАУЧЫ ОЕШМАНЫҢ ИСЕМЕ
ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ НОМЕРЫ

ИСӘП ОБЪЕКТЫ ПАСПОРТЫ

Объектның исеме _____

Классификация коды _____
(жирнең функциональ билгеләнеше буенча)

Объектның урнашуы _____
(район исеме)

Жирдән файдаланучы _____

Саклау һәм куллану режимы, шәһәр төзелешен көйләү режимы
эш _____

Объектның гомуми мәйданы _____

Яшел мәйданнарның төр составы, агачлар саны, диаметры _____

Яшел урыннарның торышы _____

Төрләре һәм саны плоскостных корылмалары, булу һәм характеристика кечкенә
архитектура формалары _____

ЯШЕЛ МӘЙДАННАРНЫҢ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

1 нче таблица

№ п/п	Төр составы	Сан	Авырлык	Яшел урыннарның торышы	Искәрмә
1	2	3	4	5	6

Киңәшле:

Вәкаләтле орган вәкиле

_____ " " _____ 20_ г.
(Ф. и. о.) (имза) (Сан, ай, ел)

Жирдән файдаланучы

_____ " " _____ 20_ г.
(Ф. и. о.) (имза) (Сан, ай, ел)

Хисап объекты паспортына кушымта:

- ситуацион план (шәһәр тибындагы бистәдә хисап объектының урнашуы. Балык Бистәсе);
- исәп объектының инвентарь планы М 1: 500; М 1:1000;
- исәп объектының урман үсентеләре планы (инвентарь планы) М 1: 2000; М 1: 10000;
- жир объектының функциональ билгеләнеше;
- ясси корылмаларның төрләре һәм саны;

- муниципаль берәмлектә объектның урнашу схемасы;
- Корылмалар һәм корылмалар булу;
- кече архитектура формаларының булуы һәм характеристикасы;
- төзекләндерүнең планлы чишелеше .

Татарстан Республикасы Балык
Бистәсе муниципаль районы Балык
Бистәсе авыл җирлеге Советының
16.07.2018 ел, № 8-1 карары белән
расланды

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының «Балык Бистәсе шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә киселә торган яшеллекләрнең бәясен исәпләү һәм компенсацион яшелләндерү методикасы

1 бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1. Методика муниципаль берәмлек территориясендә урнашкан яшел үсентеләрне компенсация белән яшелләндерү өчен муниципаль берәмлек бюджетына кертелергә тиешле яшел үсентеләрне сүткән өчен түләүләрне исәпләү өчен билгеләнгән.

1.2. Методика яшел үсентеләрне дәрәс кисү (жимерү) өчен түләү күләмен исәпләгәндә кулланыла.

1.3. Яшел үсентеләрне законлы рәвештә кисмәгән өчен түләү күләмен билгеләү федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла (урманнарда, шул исәптән урман утыртмаларына, яисә урман утыртмаларына кертелмәгән агачларга, куакларга һәм лианаларга Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2007 елның 8 маендагы 273 номерлы карары белән расланган урман законнарын бозу нәтижәсендә).

2 бүлек. ТЕРМИННАР ҺӘМ ТӨШЕНЧӘЛӘР

2.1. Крепостьлар-менү һәм менү үсемлекләре, терәккә бәйләү өчен күптөрле ысуллар бар. Менү юлы буенча алар бүлешәләр: таянучы, тамыр жәйүче, бөдрә, усиконослы.

2.2. Куаклар-үз-үзеңне чәчү һәм үскән агачлар һәм (яки) куаклар, бер ябык буын формалаштыралар.

2.3. Яшел майданнарның зарарлануы-үсемлекнең жир өлешенә яки аның тамыр системасына зыян китерү, аның үсешен туктатмый.

2.4. Яшел майданнарны юк итү-үсемлек үсешен туктатуга китергән зыян.

2.5. Чыгарыла торган яшел киңлекләрнең бәясе - жимерелгәндә (киселгәндә) аларның кыйммәтен исәпкә алу өчен билгеләнгән конкрет Яшел майданнарның Бәясе декоратив, экологик сыйфатларны, торышны һәм функциональ әһәмиятне исәпкә алып базис бәясеннән билгеләнә.

2.6. Компенсация яшелләндерү-югалган урыннарны алыштыру өчен Яшел урыннар үрчәтү.

3 бүлек. ЯШЕЛ МӘЙДАННАРНЫ КЛАССИФИКАЦИЯЛӘУ ҺӘМ АЧЫКЛАУ ЯШЕЛ ТРИБУНАЛАРНЫҢ БӘЯСЕН БИЛГЕЛӘУ ӨЧЕН. КОМПЕНСАЦИЯ ЯШЕЛЛӘНДЕРУ

3.1. Шәһәрнең яшел майданнарының өзәлә торган төп төрләренен бәясен исәпләү өчен, үсемлекләрнең функциональ билгеләнүенә, урнашуына, милек формаларына һәм шәһәр территорияләренен ведомство карамагына карамастан түбәндәге классификациясе кулланыла:

- яшеллек;

- куаклар (төркем һәм ялгыз утырту);
- куак кирпичләре;
- йөзем;
- чәчәк түтәлләре;
- үлән каплавы (газоннар һәм табигый үлән үсемлекләре).

3.2. Муниципаль берәмлектә төрле агач токымнары үз кыйммәтләре буенча төркемнәргә берләшәләр.

3 төркем аерылып тора:

- I төркем -вслы һәм яфраклы (аеруча кыйммәтле) агачлар;
- II төркем-яфраклы агачлар (кыйммәтле);
- III төркем - яфраклы агачлар (аз кыйммәтле).

Агачларның төп бәясә токымнар, диаметрлар (1,3 м биеклектә) һәм аларның кыйммәтләре (төркемнәргә) 1, 2, 3 таблицаларда күрсәтелгән.

1 нче таблица

Аерым Торган I төркем агачының базис бәясә (имән, юкә, кыркулы, шикәр карлыганы һ. б., көл, бук, граб, платан, кипарис, чикләвек, нарат, кедр, чыршы, каштан, чыршы, карагач) сумга.

Үсентеләр	Агач диаметры (1,3 м биеклектә), см							
	4 см	8 см	12 см	16 см	20 см	24 см	28 см	32 см
6,6 руб.	14,8 руб.	83,6 руб.	108,6 руб.	139,5 руб.	172,5 руб.	198,7 руб.	209,4 руб.	218,7 руб.
Үсентеләр	Агач диаметры (1,3 м биеклектә), см							
	36 см	40 см	44 см	48 см	52 см	80 см	100 см	120 см
6,6 руб.	229,5 руб.	235,6 руб.	246,4 руб.	255,4 руб.	264,9 руб.	301,8 руб.	321,9 руб.	333,0 руб.

2 нче таблица

Аерым торган II группа (ольха, каен, карама, миләш, усина, терәк - Ак, Пирамида, 38 клон, алмагач, декоратив жимеш утырту) базис бәясә.

Үсентеләр	Агач диаметры (1,3 м биеклектә), см
-----------	-------------------------------------

4,9 руб.	4 см	8 см	12 см	16	20	24	28	32
	11,6 руб.	80,8 руб.	105,3 руб.	136,3 руб.	163,2 руб.	184,8 руб.	191,0 руб.	195,6 руб.
Үсентеләр	Агач диаметры (1,3 м биеклектә), см							
4,9 руб.	36 см	40 см	44 см	48 см	52 см	80 см	100 см	120 см
	200,2 руб.	203,3 руб.	207,9 руб.	212,5 руб.	218,7 руб.	235,6 руб.	-	-

3 нче таблица

Аерым торучы III төркем агачының базис бәясе (Ак, пирамидалы, 38 клоннан кала терәк; тал, ясенелист карлыган) сумга.

Үсентеләр	Агач диаметры (1,3 м биеклектә), см							
3,2 руб.	4 см	8 см	12 см	16 см	20 см	24 см	28 см	32 см
	7,7 руб.	43,9 руб.	57,0 руб.	72,3 руб.	87,8 руб.	100,1 руб.	104,7 руб.	107,8 руб.
Үсентеләр	Агач диаметры (1,3 м биеклектә), см							
3,2 руб.	36 см	40 см	44 см	48 см	52 см	80 см	100 см	120 см
	109,3 руб.	115,5 руб.	118,6 руб.	121,7 руб.	124,7 руб.	130,9 руб.	-	-

3.3. Агачлар аерым исәпләнә.

3.4. Әгәр дә агачның жирдән 1,3 м биеклектә берничә кәүсәсе һәм икенчел кәүсәсе (кәүсәсе) булса, жирнең диаметры 8 см булса, аерыла торган яшел майданнарның бәясен исәпләгәндә, һәр магистраль аерым агач өчен санала.

3.5. Төркемнәрдәге куаклар аерым исәпләнә, шул исәптән матур чәчәкле куаклар һәм розалар. Муниципаль берәмлек территориясендә туган куаклар I төркемгә кыйммәт буенча керә. База бәясе кустарников буенча аларның яше һәм кыйммәте (группа) тәкъдим ителгән таблицасында 4.

4 нче таблица

Бер төркем куакның төп бәясе руб.

Матур бәяләүчеләр, шул	Декоратив яфраклы	Матур бәяләүчеләр, шул исәптән	Декоратив яфраклы	Матур бәяләүчеләр, шул исәптән	Декоратив яфраклы	розалар, гортензияләр, самшит
------------------------	-------------------	--------------------------------	-------------------	--------------------------------	-------------------	-------------------------------

исэптэн розалар, гортензиялэр, самшит		розалар, гортензиялэр, самшит		розалар, гортензиялэр, самшит		
3 елга кадэр	5 яшькэ кадэр	5-10 яшь		10 яшьтэн артык		10-20 яшь
4,3 руб.	7,9 руб.	6,0 руб.	10,0 руб.	8,0 руб.	12,0 руб.	9,4 руб.
						12,3 руб.

3.6. Лиан куаклардан чыгып төшкән киртәнең бәясен исәпләгәндә, исәпләү һәр метр өчен алып барыла. Муниципаль берәмлек территориясендә туган лиан куаклардан тере киртэләр I төркемгә керә. База бәясе тере кирпеч берсе куак, лиан исәпкә алып, аларның сирәк һәм кыйммәте (төркеме) тәкъдим ителә таблицасында 5.

5 нче таблица

Лиан I төркем куакларыннан п. м тере киртәнең төп бәясе сумга.

Бертөрле	Ике рәт	Бертөрле	Ике рәт	Бертөрле	Ике рәт
3 - 10 яшь		10 - 20 яшь		20 яшьтән артык	
6,2 руб.	12,4 руб.	9,2 руб.	18,4 руб.	6,2 руб.	7,7 руб.

3.7. Үзәктән чәчелгән агачлар һәм куаклар (үзәңгә чәчелгән һәм үскән агачлар һәм (яки) куаклар, бер төстәге идәнне тәшкит итә) түбәндәгечә исәпләнә: һәр 100 кв.м тиешле токымның диаметры 12 см булган 10 агачка тиңләштерелә.

3.8. 8 см га кадәр (компенсация бәясен исәпләгәндә) үсенте һәм үзлегеннән килеп чыккан яфраклы агачлар исәпкә алынмый.

3.9. Чәчәк түтәлләре саны алар биләгән мәйданнан чыгып билгеләнә. муниципаль берәмлек территориясендә туган барлык чәчәк үстерүчеләр I төркемгә кыйммәт буенча карыйлар. База бәясе цветников исәпкә алып, аларның кыйммәте (төркеме) тәкъдим ителгән таблицасында 6.

6 нчы таблица

База бәясе 1 кв. м цветники I төркемнәр руб.

Күпьяеллык үләннәр, кв. м	Еллык чәчәк бакчасы, кв. м			
	Чәчәкләр утырту 40 даана/кв. м	Чәчәкләр утырту 50 даана/кв. м	Чәчәкләр утырту 70 даана/кв. м	Чәчәкләр утырту 100 даана/кв. м

9,2 руб.	10,1 руб.	12,9 руб.	14,6 руб.	19,4 руб.
----------	-----------	-----------	-----------	-----------

3.10. Алар билэгән майданнан чыгып, газоннар һәм табигый үлән үсемлекләре саны билгеләнә. муниципаль берәмлек территориясендә туган барлык газоннар I төркемгә кертелгән. Газонның төп бәясе, аларның кыйммәтен (төркемен) исәпкә алып, 7 нче таблицада.

7 нче таблица

База бәясе 1 кв. м газон I төркемнәр сумга.

Газоннар		
Луговой	Гадәти	Партерный
0,14 руб.	1,5 руб.	3,5 руб.

3.11. рудераль (чүп, юл буе) үсемлекләр капламы өчен жиңмерелә торган яшел утыртмаларның бәясе алынмый, компенсация яшелләндерү башкарылмый.

3.12. Үсемлекләрнең (үсемлекләрнең) тереклек халәтенә төзәтмәләр коэффициенты 8 нче таблицада күрсәтелгән.

8 нче таблица

Яшел утыртмаларның (үсемлекләрнең) яшәү торышы - КЖ

Мәгънәсе Кж	Агачлар	Куаклар, тере киртәләр, лианалар	Газоннар	Чәчәк бәйләмә
1	2	3	4	5
0,5	Коры, жәберләнгән, үсеп чыккан	Коры, жәберләнгән, үсеп чыккан	Тапталган, тәртипсез, болын	Тапталган, тәртипсез, болын
1,0	Табигый чыгышы	Табигый чыгышы	Гади	Еллыклардан
2,0	Яхшы үсеш алган таж һәм Тулы яфраклы, яхшы формалашкан, югары декоратив, югары кыялар	Яхшы үсеш алган таж һәм Тулы яфраклы, яхшы формалашкан, югары декоратив, югары кыялар	Партнер	Күпьялыклардан

3.13. Үсемлекләрне функциональ куллануга төзәтмәләр коэффициенты 9 нчы таблицада күрсәтелгән.

9 нчы таблица

Үсемлекләрдән функциональ файдалану - КФ

Исем	КФның Әһәмияте
1. Экзотлар һәм Кызыл китап үсемлекләре	10
2. Аеруча саклаулы территорияләр: - яр буе, су саклау зоналары, Елгалар су басулары, предприятиеләрнең санитар-саклау зоналары, вертикаль яшелләндрү, чөчәк түтәлләре, рокария, тау таулары һ. б.	5
3. Экологик әһәмияткә ия булган үсентеләр-шау-шу, газ сеңдерү, тузан утырту: урам утыртмалары (магистральләр), бакчалар, скверлар, парклар, бульварлар	3
4. Махсус максатлар: квартал эчендәге урам, ишегалды территорияләре, мәктәпләр, хастаханәләр, спорт корылымалары, предприятиеләр, урман полосалары, урман парклары	2
5. Чикләнгән куллану мәйданнары: зиратлар, зоопарклар, питомниклар һ. б.	1

4 бүлек. БӘЯНЕ БИЛГЕЛӘУ ТӘРТИБЕ ЯШЕЛ УРЫНДЫКЛАР

4.1. Агачның бәясе формула буенча билгеләнә:

$$C_{сд} = B_{сj} \times K_{ж} \times K_{ф} \times I_{и},$$

кайда $C_{сд}$ -жимерелә торган агач бәясе, сум.;

$B_{с}$ - агачның токымын һәм диаметрын исәпкә алып билгеләнгән төп бәясе (1,3 м биеклектә), сум.;

j -агач токымнары төркеме аларның кыйммәте буенча:

I төркем агачлары өчен-7,

II төркем агачлары өчен-5,

III төркем агачлары өчен - 2;

$K_{ж}$ -яшел үсентеләрнең (үсемлекләр) яшәү торышына төзәтмә коэффициенты;

$K_{ф}$ -яшел мәйданнарны функциональ куллану өчен төзәтмә коэффициенты;

$I_{и}$ - смета бәясен үзгәртү индексы (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Төзелеш-монтаж эшләре бәясен индексацияләү турында» 24.03.2015 ел, №183 карары нигезендә, ул Төзү-монтаж эшләре өчен 4,66 га тигез).

4.2. Чыгып китә торган куакның бәясе формула буенча билгеләнә:

$$C_{ск} = B_{сj} \times K_{ж} \times K_{ф} \times I_{и},$$

$C_{ск}$ кайда-чыгып китә торган куакның бәясе, сум.;

$B_{с}$ -токым һәм яшь өчен билгеләнгән куакның төп бәясе, сум.;

j -агач токымнары төркеме аларның кыйммәте буенча:

I төркем агачлары өчен-7,
II төркем агачлары өчен-5,
III төркем агачлары өчен - 2;
Кж-яшел үсентеләрнең (үсемлекләр)яшәү торышына төзәтмә коэффициенты;
КФ-яшел мәйданнарны функциональ куллану өчен төзәтмә коэффициенты;
Ии - смета бәясен үзгәртү индексы (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Төзелеш-монтаж эшләре бәясен индексацияләү турында» 24.03.2015 ел, №183 карары нигезендә, ул Төзү-монтаж эшләре өчен 4,66 га тигез).

4.3. Лиан куаклардан чыгып киткән кирпечнең бәясе формула буенча билгеләнә:

$$C_{сжи} = B_{сj} \times K_{ж} \times K_{ф} \times Ии,$$

анда $C_{сжи}$ - сүтелә торган киртәнең бәясе, Лиана п. м, сум.;
 $B_{с-1}$ п. м тере киртәнең база бәясе, Лиана, рәтлек һәм яшь белән билгеләнгән, руб.;

j-і аларның кыйммәте буенча төркем-7;
Кж-тере кирпеч, Лиананың тормыш торышы өчен төзәтмә коэффициенты;
КФ-яшел мәйданнарны функциональ куллану өчен төзәтмә коэффициенты;
Төзелеш - монтаж эшләре өчен «төзелеш-монтаж эшләре бәясен индексацияләү турында» 24.03.2015 ел, №183 Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары нигезендә, ремонт-төзелеш эшләренең смета бәясен үзгәртү индексы-4,66).

4.4. Өзелә торган чәчәк түшәгенең бәясе формула буенча билгеләнә:

$$C_{сц} = B_{сj} \times K_{ж} \times K_{ф} \times Ии,$$

кайда $C_{сц}$ - түшәлгән чәчәк түшәгенең бәясе, сум.;
 $B_{с-үсемлекләрнең}$ биологик яшен исәпкә алып билгеләнгән чәчәк түшәгенең төп бәясе.;

j-і аларның кыйммәте буенча төркем-7;
Кж-чәчәк бакчаларының тормыш торышына төзәтмә коэффициенты;
КФ-яшел мәйданнарны функциональ куллану өчен төзәтмә коэффициенты;
Төзелеш - монтаж эшләре өчен «төзелеш-монтаж эшләре бәясен индексацияләү турында» 24.03.2015 ел, №183 Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары нигезендә, ремонт-төзелеш эшләренең смета бәясен үзгәртү индексы-4,66).

4.5. Газонның бәясе формула буенча билгеләнә:

$$C_{сг} = B_{сj} \times K_{ж} \times K_{ф} \times Ии,$$

$C_{сг}$ кайда сүтелә торган газон бәясе, сум.;

$B_{с-газонның}$ төп бәясе, сум.;

j-і аларның кыйммәте буенча төркем-7;

КЖ-газонның тормыш торышы өчен төзәтмә коэффициенты;

КФ-яшел мәйданнарны функциональ куллану өчен төзәтмә коэффициенты;

Төзелеш - монтаж эшләре өчен «төзелеш-монтаж эшләре бәясен индексацияләү турында» 24.03.2015 ел, №183 Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары нигезендә, ремонт-төзелеш эшләренең смета бәясен үзгәртү индексы-4,66).

4.6. Кечкенә зыян китергән (белә торып яки очраклы), агач үсентеләрен, задир, залом, ботаклар рәвешендә, мунча себерүенә, шулай ук тамыр системасына жиңел зыян килгән яки аз гына зарарланганда һ.б. китергән зыянны билгеләгәндә, Кнс коэффициентын 0,1 гә тигез кулланырға.

4.7. Яшел үсентеләрне санкциясез алып ташлаганда (сүткәндә) китерелгән зыян күләмен билгеләгәндә, өстәмә Кнс коэффициентын-2гә тиң кулланырға.

5. СҮТЕЛӘ ТОРГАН ЯШЕЛ ҮСЕНТЕЛӘР ӨЧЕН АКЧА САРЫФ ИТҮ ТӘРТИБЕ

5.1. Аерыла торган яшел мәйданнар өчен кергән акча жиңерелгән яки жиңерелгән, шул исәптән киләсе эшне финанслау өчен, яшел мәйданнарны яңадан торгызу өчен кулланыла:

- агач һәм куак үсентеләрен казу, автотранспортка төяү һәм бушату, кома агач төрү, яшелләндрерү өчен сатып алына торган үсентеләр һәм орлыклар бәясен түләү кебек утырту материалын сатып алу (эзерләү) һәм китерү;

- газон жайланмасы өчен туфрак эзерләү, планлаштыру, сукалау, дисклау, туфракны тегермән белән йомшарту, казу, тырмалау, туфракны тигезләү кебек агачлар һәм куаклар утырту;

- агачлар һәм куаклар утырту өчен чокырлар һәм чокырлар казу;

- агачлар, куаклар һәм газоннар утыртканда грунтны 25%, 50% яки 100% ка алыштыру;

- биоматлар, агач треллис, содерновка, шул исәптән торф бәясен кулланып, тауларны ныгыту;

- утырту урыннарын эзерләгәндә һәм газоннар урнаштырганда туфракка органик һәм минераль ашламалар кергү;

- эзер чокырларга һәм окопларга агачлар һәм куаклар утырту;

- гидропосев, торф стилин кертеп, үлән орлыгы чәчү;

- вертикаль яшелләндрерү эшләре;

- газон үләннәре орлыгы чәчү.

5.2. Сүтелә торган яшел үсентеләр өчен кергән акчаларны башка максатларда куллану тыела.